

Чаа чылдын бидиңизде бодалдар

Чаагай дүжүт дээш улам демисежир

Эртти туурар 1957 чыл бистиң колхозтун тараажыларына күш-ажылы чедишкенин чыгы болган. Колхозтун хову бригадаларынын кезиктеринин болган Чаа-Хөл МТС-тин механикаторларынын бир демин күш-ажылы чакы тарылганы он эмсе хуусада, агротехниктиг бедик деңгелге эрттирер, тараажылар чыгы ажалдамын эжикилер, бедик дүжүттү ажаан алдышкынын органшастыг чорудар арганы хандырган.

Бистиң колхоз тараа култураларынын бир гектардан 12,5 центнер алыр плаанын турган, 19,2 центнери алган. Он иштинде бистиң ики дугаар бригадасы бир гектардан-на 21 центнер дүжүттү эстүү алган. Бистиң Улуг-Ховуга тараамыс окса чаагай болган. Адаа 182 гектар тараадан орумаа-биле 32 центнер бедик дүжүт алдыган.

1957 чылда областың колхозтарынын, бригадаларынын аразына бедик дүжүт дээш кабарган социалистик чарышка бирги черин алганы дээш СЭКН обкомунуң болган

Чаа чылда чаа чүүт

Совет кижилер чаа чылды күш-ажылы чедишкенин бер-беле, чаа чылда күседири кайгамчык эки планнары-биле уткуп ап турар. Он чаагай херек чаңчы болган. Тус-тус кижилер-даа, организациалар-даа бир-ле эки, чаагай чүвени бүдүрерин бо-дап алган болур.

Бистиң Кызыл-Мажалык ортумак школа база-ла тус-кай планын. Мастерскаяныг турар черин кылып-даа каан болза, ол ам-даа ажылаага кирбей келген. 1958 чылда өөреникчилер бүрүн дериттинген чаа мастерскаяныг болураар. Ол ышкан школага чаа чунар бажынын база тудар. Адаа хеп куртадыр, чуур черлер база турар.

Кызыл-Мажалык школын чыл келген тудум-на чаагай-кып, өөредилге-кижизидилге-лиг ажыга таарымчалыг байдалдар тургустуулу турар.

Чаштарга белек

Уруглар албан черлериниң тудуларына чыл санымала хей түнүг ашка-хоректини үндүртү турар. Бистиң областа уруглар яслилери, салтары, эмнегелери чыл келген тудум-на өзүп, бедик мергезилдиг кадрлар-биле хандырттымын турар. Бо чылдын Кызыл хоорайга болган районнарга уруглар эмнегелериниң тудулары кабарып, орунар саны көздүрөр. Хооркуесомиуну үндүртү берген бажыныга түбүктөлестан араан уругларын эмээр 40 орунуг чаа салбырын ашыдыр.

«Чедер» курортун база уругларын эмнегелерге ашыл-лаар сорууга-биле адаа он орунуг уругларын хол-бут аарыны эмнеер салбырын ашыдыр. Областың уруглар бажыныга түбүктөлестан араан он беш уругларын эмнеер санаторий болгун тургузар. Чаштарын кадыкчы-ды дээш еске-даа чүдүдери кылдыр планнап турар.

Областың колхозтарына бо чылдын өөреникчилер боттарынын школын ногаал-чылар сорууга-биле хей ыштарын олуртуп, чүдү-бүрүн чечек шышкан турар кылдыр чараш, чаагай кверини кылып алырлар. Район бистиң школага ийи зал ишти чурттаар бажылар ба-жынын тудун, ажылаага кирерин планнаан.

Бодум бирги класска баш-кылап турар мен. Өөреникчилерим шунту 25 кизи. Олар чуртумуг болган өөредилге кызымак. Өөредилге чылынын бирги чартында чаңгыс-даа багай демектиг болган кизи чок. Бодум хуума-га 1957—58 өөредилге чылында бирги классчыларын шунтузун тараанындагы классче шилчилер деп планнап алган мен.

ЧАА 1958 ЧЫЛДА

Кызылдың № 2 ортумак школын 1949 чылда доос-каш, Москвадан даг институ-дунга өөренип кирген мен. Эрткен 1957 чылда мөөн амдыралыма аас-кежиктиг кужу болушкун болганын кажан-даа улпас мен: институтту чедишкенин өөренип доос-каш, даг инженер деп атты чедип ап, дипломну холга туттум. Совет аныктарын өөредилгенин, кижизидилгенин дугайында соксаал чок сагыш салышкыны дээш Коммунистик партияга болгаш Совет чазакка чүрөөм.

Ажылын суур

Хову-Аксы — Тываның анык каас-чараш ажылын суурларынын бирөөн. Илангы. Хову-Аксы 1957 чылда дыка сайыраан. Уруглар яслин, 101 орунуг ишти чурттаалга бажыны, 8 аал ишти чурттаар бажыны, бүдүрүгенин болгаш культура амдыралдык элөөн каш объектилерин, ниятти-биле

УРАН-УРАН КУТТУЛУП КЕЛ, УЛУС ЧОНГА АЯН ТУДААЛ!

УЛУГ НАЙЫРАЛ

Чурумал дег Кызыл шыге Чалын чанын көлөп турда, Чугаа эреп бир-ле кыстың Чанын ортта чед бердим.

Менче уруг дүдүмүрөөш: «Пекин, Пекин» дигилей-дир. Улуг Кыдат кызы-дыр деп, Угаа биле тыртып кагдым.

Кыска чиге харын болур Кыска сөстү шылап туруп, Бодумува эмнегелерим: «Москва!» — деп, чугааладым.

Шак ол аттан кыстың арны Чалар ол дег кыпты берди. Холдарымыс тудуштуус, Кожа басып, хөөрөштүмөс.

Чуртарымсы найыралым Чугааладым берештиг суг Аас-дылды өлүшпөс дээр Артык сөстү уткан чордум.

ДЭЭДИ ЧОРГААРАЛ

Чогу чүге чоргаараарын Совет улус тоштуг билер: Тодуг, казын, чогу бедик Тодунмас-даа, магтанмас-даа.

Алыс херөөн — үдөсин көр: Адаа денээр чоргаараал чок! Октаргайда орук дашты Олар мурнап чалап салды!

ЧЕРИВИСТИ, ЧУРТУВУСТУ ЧЕЧЕКТЕЛДИР САЙЗЫРАДЫЫЛ (Э ш х у узунуң баштактаны шыкынар)

КОЛХОЗ ДАРГАЗЫ М. ДОКТУГУ

Маалдары-даа, боттары-даа Магалыг чаа бажынардыг, Өгдө чурттаан колхозчу чок, Өзүп ораар суураут дарга.

Чаа чылдың шүлүү

Черге дүшпөөн чаш хар ышкан, Сеткилдис арыг совет чон бис.

Чаңгыс-даа ис бастынгалак Чаа чылды омак уткуп тур бис.

Чаңгыс-даа хол ам-даа дегбөөн Чажыттарын мурнай амыткан бис. Өртөмөйдө кым-даа көрбөөн Өөрүшүдө сергөөн чоргаарлар бис.

Ораннарда кым-даа четпөөн Октаргайнын дундун шычылкөн бис.

Чаа чылдың кожаңнары

Эрткен чылдын колхозуус Элбек дүжүт алганайын Амдар шыгжаг шышпайын Ажып тектүп турганайын.

Сагган малдын берген сүдү Сава сымайып турганайын. Саанчынын тышкан ажымы Самбыч сымайып турганайын.

Хову сынас колхоз сүрүү Бөчүгү-ла хур кыштаанайын. Хөгү дүктү, семис ашты Болкозчулар алганайын.

Амытага дээр кым-даа кылбаан Айнык өөрүш шыга бүдүргөн бис.

Делегейде бистиң чуртка Деңешки дег, күштүг, мыдыг чурт чок. Теңдин дивес сорутууска Дөсөшкни дег, быжыг, мыдыг күш чок.

Амырлашкан Чаа чылда Күзеливис шунту чедип аар бис, Амды чылды уткуп турда, Күүсөлденин дойга санап көөр бис.

Дидиректиг кышка удуур Типовойлар туткан-на бис Маалдарымыс, боттарымыс Магалыг-ла суураут-ла бис.

Этти, сүттү, саржаат, үстү Эндере-ле бүдүрер бис. Ам-даа кышкан, алаан чылда АБШ-ты эртер-ле бис.

ШАГААДА СӨС

Чаа чылдың шагаалында хая көрүп, он ийи ай дүр-гузүндө кылган иштин түнөп көөрү чаңчы болу берген чүве болгай. 1957 чыл — литература болган уран-чүдү ажылаачыларынга ут-тундубас чылдарын бирөөн болуп арттар: чаа роман-нар бижиттинген, эки шу-дугалдер чогаалтылган, хей шүдүктөр паралтылган. Улуг совет литератураның кези — анык тыва литература база-ла бистиң бүтү ажы-лаачыларын-биле кады бүр-үнтүр бажынарды кылган.

Эртти туурар чылда Тыва чогаалчыларын адымаагы — «Улуг-Хем» ийи катап үнгөн. Адаа Сагчаг Тога бо-дунуң «Араттын сөзү» деп чыдар тоожуунуң үштүк но-ман чаа эгелерин параш дүргөн. Олег Саган-оолдун «Ирап берейин», «Оттууш-ти» деп чаа иштерин ном-чу ол номерлерден номчаан.

Б. И. Барыс Хөвсөөн, Л. Чадам-ба, С. С. Сүрүң-оол, М. Ленин-ов, О. Сувакит, Б. Бу-дак болган өскө-даа шү-дүктү боттарынын чаа шүдүктөрүн аша парлаан-вар.

Шүдүчү Степан Сары-оолдун эмсежаак расказта-ры: «Улуг-Хемге» болган орус дыга үнгөн. «Тыва дугайында чугаалар» деп номта база-ла 1957 чылда кестүп келген. «Тыва дугайында чугаалар» деп номта М. Нахомовуң «Танды-Уулааның электеринде» деп төөгү тоожуундан эгелер, С. Сары-оолдун «Белек» деп чогаалын чугаалы, О. Са-ган-оолдун, С. Сүрүң-оолдун, Ф. Седелмейиниң, В. Шара-виниң болган өскө-даа эгелер чоруур авторларын расказтары болган очеркте-

Өвүр райондун «Торгалыг» колхозу чыл бүрдө өзүп сайырап, чурттаган иш, культура-амдыралдын, бүдүрүлгенин болган өскө-даа бажыңнары түүтүн үп турар. Чурумта. «Торгалыг» колхозунуң сууру.

Фото С. Фоктистовтуу.

АҢЧЫ Б. МЫРЛАА

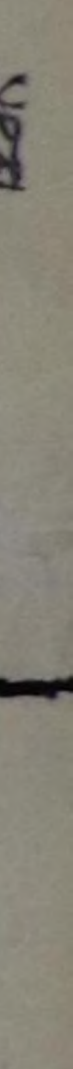
Ажыл-ишке кызыл болган, Аштарын-даа билбес кизи. Кызыл мен дөөн чүвезинге Кызыл-ла бээр эрес дарга.

Артист О. Намдараа

Тыва национал театр «Погдинниң боолуг кизи»

Хойжу М. Сандын

Олтүг мөстөр кезип чурттаар Орден кадан хөөчү хойжу. Бодан малы өскөр, дүкүр Хойжувусту, малчымысты.

С. Дандар-оол

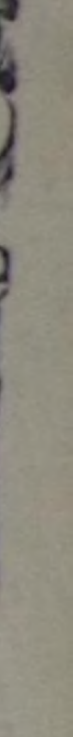
Нарын розь ойноп турда Намдараны улус магтаар Адим таваз суглангыже Адим чаксааш туруп-ла бээр. Ову-хөвир тургузарда Ова бир-ле мергезилдиг. Илчичиниң дийги бодун Иштимге киир ойноп берди!

Чолаачы В. Сапогов

Асфальдыг кудумчуга Арыг черлер автобусту. Улуг көргөш, долгал ораар Уран мерген Сапоговту.

Комбайнер С. Сула

Шууралды туккан соонда Уйгу чылды билбес төл боор. Мажак каббай ажап чорда Машиналар четтикпей баар.

Чуруу Я. Токашты

Чуруу Я. Токашты. Сөзү С. Натиг-оолдуу.

Сөзү С. Натиг-оолдуу

Сентегеле, дерилгеле Серемчилг, хымача-дыг. Чаңгыс өөрлик дымч-вакны Чазар өвес, эндээр эвес.

Совет кижилерге

ОБЛАСТА БАШТАЙГЫ ШКОЛА-ИНТЕРНАТ

Совет эрге-чагырганын чыдарында Тывага улут чаарылгалар болган. Аңаа чыккы кылдар Кызыл хоорайда чза ажытканын турар школа-интернаттын ая болур.

Чза школа-интернаттын онза чүддери чүге бир-ле дугаар ажытканын турары болган аңаа турар уругларын күрүнгө дөү хандырылгаларга өөрнөшүргө анга уругларын школага кижилеринин, башкыларын билгине болган дүжүлгөсүнүн күжүн, бугу арга-ларын калбаа-биле ажылдарына таарымчалык байдалык болуу турары. Уруглар үенин хөй нуруун колдуула-ла школа-интернатта өрттөрдөр. Школа-интернаттын ийди байдалык болганы башкыларын болган хоорайнын хөй-ни-ти организациаларынын харымсал-ганы бедийлп турар.

Школа-интернат бо чылын эге школа кылдыр ажытканын турар-даа болза ону ортумак школа кыл-дыр таарымштыр кылган. Ичанганш он чыдар өрткө соонда ол орту-мак школын эки кижилеринин анык оолдар, кыстар доолу үе-лер.

Школа-интернат хоорайдан есе километр ыракта турар колхоз кал-дары белектер школын турган черинде ажытканын турар. Ол уругларга дыка таарымчалык чер; мурнуна дагы хөү, а артын та-лазында Улуг-Хем.

Г. САБИРЗЯНОВ.

рынга кызылмай ажылдан тулут-жуларга колхозчулар өөрнө чөп-төнгөн илердин турарлар.

Д. АРАКЧАА.

Чурукта: Кызылмай мебель фабрикасынын столлары Н. Боталов.

ЧАА КЛУБ

Эрткен чыл Чөөн-Хемчик районун Ленин аттыг колхозтун ажилчиликтеринин амдыралына хөй-хөй чза чүддөр болуулаан. Бул-тура амдырал таалам-биле чугуда болушкуннар база болган. Артези-ди кижигинери 260 кижиге олурар чза клубту тулуп, ону бүтүнү-биле ажылгалга кириген.

Клубта библиотеканын, концертке белектеринин өрөөдери, кинотеат-ка болган өске-даа черлер бар. Ке-дө клубтун иштин көрүштү-биле шмен, кастан каан.

Клуб — колхозта бугу-ле культу-ра массалыг ажылдарын төү болу берген. Ийди концерттер, аням бү-рү өнөр болган лекциялар, бесе-далар доктаамал болуп турар.

М. СЕВЕН.

УРУГЛАРГА ЧАА ЧЫЛДА БЕЛЕК

Тады районун Бай-Хаак суу-рунда уругларга тускайлаан байла-ном фондугу чза библиотека ажы-тылган. Чза чылга уткунтур уруг-ларга белектер ол библиотекага район библиотеканын 1700, об-ласть библиотеканын 700 ажыг номбарын берген. Аңаа немей беш муң рублдың чза номбарын салып алган.

О. САМБИЙ-ООЛ.

Чурукта: Область типография-зынын дептерлекчи А. Мальцева.

1 МИЛЛИОН 269 МУҢ НОМ

Бистин чуртувустун ажыачы чондарын амдырал-чуртталга-зынын материалдык болган куль-туртук денеленик чагылыш чөк өвү турары-биле чергелештир олар-нын номнарга негедели база өскөн. Эрткен чылын бистин областыг чонунга 2 миллион 538 муң рубл-дың номнары саттылган, ол дөрге, бир номнуң өрткөн ортумак-биле 2 рубль деп алдыр, бестин 1 миллион 269 муң ном болур тур.

Марксизм-ленинизмни классик-териниң чогаалдарына, орус болган совет чогаалчыларын база да-ткы дешилгелер чогаалчылар-ның чогаалдарына чонун негедели онза өвү турарын эрткен чыл-дың ном садылашынын көргүскөн.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

ЧОНГА БАРААН БОЛУШКУН

Кызыл горнолукун үлетпүр ба-рааннары садр № 22 магазин (ор-гелечкын Киев) совет садыгнын культуразын бедитишпаан, чугуда барааннарын складтан чөгүр өңү-де ал, чонун херегелдерин эки хандырып турган, чылдың саары-га планы кылдыр бердинген онаа-лазындан 440 муң рублдың бараан-нарын ажыр саткан. Ол ыкшак № 1 магазинде садыгы Лукнов 200 муң, № 10 магазинде садыгы Гродунова 180 муң рублдың ба-рааннарын пландан ажыр саткан, мурнакчылар болуп турарлар.

Т. СЕМЕНОВ.

Кыдат универсалдыг трактор

ПЕКИН. (СЭТА). Синьхуа агенттели-нин диннатканын өзүгар алдыр, Ухань-ның күрүнгө машина тудар заводу чоктаа чза дуржулга чүрүм-биле биче габариттиг бугу таламыг тракторун бү-дүрүп үндүргөн. Ук трактор болза чурттуг сонгу таламында чугуе кургаг хоуларын сайырадып ажылдарына ажыктыг өвөс, дарын чурттуг мурнуу таламында сугга-рылгалыг шөлдөргө улуг өвөс үчөстөк-

тарын сайырадып ажылдарына, өртү, тейлиг болган дагыг районнарга ажы-лаарына онза чугула.

Трактор бугу таламыг болуп турар, чү-гө дөрге көдө ажыл-агыйның аням-бүрү хөвдиргип ажылдарын чорудар кылдыр таарымштырган он ажыг херекселеринг болуп турар. Трактор улуг денелени-биле, башкаларына өтпн-биле онзаланып тур-ар.

Чехословакиянын ажылчы чондарынын чаагай байдалынын өзүлдези

ПРАГА. (СЭТА). 1957 чыл болза Чехо-славакиянын социалистиг экономиказынын көгүздөлгө чза чедишкивнериниң чыл-ды болган, ол чорук ажылчы чондарын амдыралынын денелени улам ийди өсү-рүн хандырган. Боттуг ажыг төлөвүн өскөн, калбак херегелдин барааннары-биле чонун хандырылгалыг өскөзөн. Чы-жээлэрге, пенсия хандырылгалыгына эрткен чылдын 9,6 миллиард крон акшаны чарылган.

Иштик садыг министрствонун ме-дээин өзүгар алдыр, үрүмтөп сады-лаар бараан саарылгалыг 1957 чылда ды-

ка өскөн. Эрткен чылдарында бодаларга, калбак херегелдин барааннарын чонга дыка хөйү саткан. Чыжээлэрге, эйти 1956 чылдында бодаларга 4.220 тонна хөйү, саржагын барык ийи катап хөйү, илктирени 13 миллион эжешти хөйү саткан.

Постерни, мотоциклтерни, телевизор-ларны болган өске-даа барааннарын чонга хөйү садылган.

Бажым-балгат төлөвүн дайын мурну-далымында бодаларга, чонга ам дыка чинк болуп турар.

Моолдун хөмүр даш байлаа

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Налайханын хө-мүр даш уругайлары Моолдун одокчымы деп адып турар. 35 чылдар мурнунда, ол хөмүр даш уругайлары улустун хөлүчө илчиг бергенде, шөлдүг өвөс хөмүр даш казар бөдүн чөпөстег каш-ла ажылчы-нар ажылдан турган.

Эрткен чылдарынын тургузулга өлөөн каш механизматтыгтан шөхталарын тургускан. Өрүмнээр мошиналар, конвей-ерлер болган өске-даа дери-жерекселдер шөхталарын күш-ажылын чингеткен болган оларнын ажыктын хөмчөл чөк-

бедиткен. 1957 чылда 1922 чылдында бодаларга 465 катап хөй хөмүр дашты Налайхадан кассан. Дөсүгүн турар ийини беш чылдың планын хуусаа бетинде күе-сеткен.

Налайханын «Башталылаа» деп шөх-талын чөпкү хүнерде ажылгалга кириер. Ол шөхта Налайханын бугу шөхталары-ныниндан бугун чарнык катап хөй, хо-нукта 2 муң тонна чөдүр хөмүр дашты бээр. Шөхтаны амгы үенин совет техни-камы-биле чөпөсөлгөн.

Чаа, 1958 чылдын мурнунда АКШ-тын экономиказы

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Чаа, 1958 чылга АКШ экономика таламы-биле ийди-кейлиг чоруктун күштелбишпаан турар бадымшкы-ны-биле кирип турар. «Амгы үеде дээрги Америка эң-не аас-кежиктиг оол болбай турар» деп «Нью-Йорк таймс» солун чокта-та чаа бижээ. Амгы үеде парлагала би-жигилеп турар ийди «денеэшкин чо-рууп турар», «таарымштырганын үези», «сарык барааннарын чүрүмчүлүп турары» дээн херегелди калды-даа ийди хереки чымчактаа сестер экономика таламы-биле күштелбишпаан турар бадымшкын чажы-рып шыдавас.

«Мэгэин оф Уолл-стрит эңд бизнес анал-ды» деп сеткүүл болза ол бадымшкын шагда-ла бугу чуртта неперей берген бол-ган ону чү-даа чүве доктаадып шыдавас деп декабрь 21-де үнгөн дугаарына би-жээ. Ол сеткүүдүн бодамы-биле алдыр-га, кылдыр болур карачангыс үгү болза, ол бадымшкын чорудулганын болган ур-жуктары чингедирин ордалажыры болур.

Чурттуг ийди экономиктиг байдалынын чамдык тала-биле хөмчөкчизи болуп тур-ар, АКШ-тын экономиказынын эң чугула алдырларын бирезин кан эңдилригелеси-нин үлетпүрүлде бүдүрүлгенин улуг ба-дымшкын болуп турар. Бо чылдым октя-брьда чурттуг кан эңдилригелеси-нин үлетпүрү бодуну бүдүрүлгө күчүзүнү чүгө 76 хуузу-биле ажылдан турган, а де-кабрьнын ортаа үезинде ол 69,2, декабрь-нын ийини чартымын эгезинде 67,9 хуу болган. «Демирин болган каанын америк институтунун» дыналынын өзүгар алдыр-га, декабрьнын сөөлүгү негедели кан эңдил-ренин үлетпүрү бодуну бүдүрүлгө күчү-зүнү 60-дан куду хуузу-биле ажылдан турган. Чурттуг кан эңдилригелеси-нин улуг төү болур Питсбург районда бү-дүрүлгелер амгы үеде боттарын бүдүрүлгө таламы-биле күчүзүнү чүгө 46,9 хуузу-биле ажылдан турар.

Чуртта экономиктиг бадымшкынын үзү-биле өзүп турарынын чаа көргүзү болза херегелдин өзөжөп турары-биле автомобильдер бүдүрүп үндүрерин улуг кызырылганы болур. Албан дугаар мез-дээрден алдыр, саарылга организаци-аларынын складтарында бо чылдын де-кабрьнын 1-де саттылган 700 муң авто-мобилдер мөөнөжи берген чытылган. Ол сан айын тончүзүлде бети дээрге-ле 800 муң ажыг көвүдүл. Парлаганы ме-дээлери алдыр, 1956 чылга бо далаарга, автомобильдерин 1957 чылда 86 хуу эвешти садылган. Ынчазарга бо та-ламы-биле саарылганы кызырылгынын 1958 чылда база уламчылар деп болуп турар, ол чорук автомобильдер бүдүрерин улам ийди кызырылгы чөдирер.

Сөөлүгү үеде демир орук транспортула сөөртүлгө ажылыны хөмчөү үзү-биле кызырылган. Декабрьнын ийини негеделин дүргүзүлгө демир оруктарга бараан сөө-ртүлгө он мурнунда эрткен негедели де-каларга 24 хуу кызырылган болган эрткен чылдын ол-ла үезинге бодаларга 16 хуу куду болган.

Бүдүрүлгенин кызырылгалыг ажылчына-рын ажылда массалымы-биле үндүрөр чорук-ту болурун турар. Албан дугаар мез-дээрин барымдалааш алдыр, 1957 чылдын ортаа үезинде чуртка долузу-биле ажыл чөк 3,2 миллион ажылчынар санатылган турган. Сөөлүгү ийи-үш айларын дүргү-зүлде ол сан улугу-биле өскөн. «Юнайт-стейтс Нью энд Уорлд рипорт» деп сет-күүдүн дыналынын дугаар алдыр, амгы үеде чуртта 3,7 миллион ажыл чоктар бар болуп турар. Долузу-биле ажыл чоктар-нын саны 1958 чылдын февралда 4,5 миллион кижиге ажа бээр деп «Ньюс и-нформейшн» баш бурунгар соглеп турар, а ийинге чөдир ол сан 5 миллион ажыг.

Елкань эң сөөлүгү каасташкынында.

Спорт ордузунда «Хуулгазын өлка»

Ленин аттыг Төп стадионун спорт Орду-зунга уругларга болган чаа көргүзүгү «Хуулгазын өлка» деп адыан. Декабрь 28-тиң кезжээинде өлөөн каш муң бичини москвичылар ону көргөн.

Көргүзүгүн бичини минуталарында-ла «Хуулгазын өлка» өгөлөн. Соок ирей (Б. С. Станиславский аттыг ший театры-нын артисти Л. Ляхицкий) космиктиг агаарын кораблинге көстүп келген. Спорт Ордуну тулуп каан дүжүлгө-лө-рини шаанда калдыг турганын болган эр-ги Москва дугайында ол уругларга чуга-лаан.

Уруглар өлөөн каш минута иштинде ре-волюция мурнуныг Москваны көргөннөр. «Будучулар» версийн фонарьлар ийи-ретти чыраан. Эрттин чыткан терге-дил атыг сөөртүчү кижини уруглар өл-дөшкенин көргөннөр. Дамалы соонда олу-руп алган божаының чуузамы калдып эр-кен. Адыргак хоорай даргамы кылаштып чоруур. Бара хөмүр апарган хоолой аш-такчымы база өрткөн. Бо бугу-лү уруглар чүгө номдан номчаан, а ам херек кыры-нда көргөннөр.

Өрт команданын көстүп келгенин кө-рүкчүлөргө дыка солуу болган. Орук ары-лап, майор кижиге мурнай шаап өрткөн. Оңд соонда терге сөөрткөн ийи доруг айт. Терге кырында доскаарда суг.

Базар шөлүн аням-бүрү кижилер до-лган. Язым-бүрү чөк, күш садылган үзү-стун шимээн-даамы көнчүг. Сөлүгүстөп чо-раан улусту кылунар чалаан. Парк көр-гүзүлгери өгөлөн. Чааңыл болган Пет-рушата, өөредип алган адылгыг кижиге, акробаттар, клоуннар, жонглерлар ойнан өгөлөн.

Эрги Москваны көргүзери мынчаар доо-лууган. Задыг ортузунга боолуг ажыл-чынар болган солдаттар чөдип келер. Эрги эрге-чагырганы дүжүр өктөөн. Чаа амдырал өгөлөн.

Кино көрүкчүлөрүнүн конференциясы

Чоктаа чза «ВЛКСМ-нин XXX чылды» кинотеатрга Кызыл хоорайнын көрүкчү-лөр конференциясы болуп өрткөн. «ВЛКСМ-нин XXX чылды» кинотеатрын ажылчы дугайында өң директору эш Солдатовтун илетелин көрүкчүлөр чү-галаашканнар.

Ажылчы чондарын коммунистг кижилердин хөргөнгө болган комму-нистг тургузушкунга кинонун улуг үжүр-дузанын илетелчи демгелгөн. «ВЛКСМ-нин XXX чылды» кинотеатрын ажылчы сөөлүгү үеде өлөөн өскөн. Көрүкчүлөрин саны көвүдөн. Кинотеатр-га өчтөттүг үенин дүргүзүлгө 450 муң кижиге кино көргөн. 1956 чылдында бо-даларга 65 муң кижиге хөй.

Чаа кинофильмдерин чаралаарынын уран-чечен чурулганы өскөн. Бүгү көрүкчүлөрин барып-ла чартык хуузу кино коллективини-биле көзи көргөн. Ийди болза-даа, кинотеатрын ажыл-чында ам-даа чөптөстөр барын конферен-цияга санал бергеннөр шүгүмчүлгөн. Кинотеатрын директория чөптөгү көрүкчүлөр-биле харылдамы болжак. Бүдүрүл-гө, албан болган өөредилгө черлеринге көрүкчүлөр конференциялары болбайн тур-ар. Директор эш Солдатов көрүкчүлө-рини мурнуна болууну өчтөттүг илетел-дери кылбайн келген. Кинотеатрга ой-нал турар оркестрини программазы он довгааш-ла солуучу турар-даа болза, солуу өвөс номерлер-биле долдууну, дынамыч-ларын негеделин хандырып шыдавын турар.

Чангыс олутка ийи билет садыптар та-варылгала, хөй удаа болган. Кино театр-

нын ажылдарынын таламында көрүкчүлөргө каржы чорутар тургулаан. Көрүкчүлөргө таарымчалыг байдалы тур-гузар соруга-биле кинотеатрын калбар-тырынга ашка үндүрүп бөргө дивиденд ону ажылдаан. Ол ыкшак чамдыкта ээрип кижилерин контролерлар заче кирштерге олар кино үнүп турда көрү-чүм үрөн, чонга кино көрүлгө шап-тык кадып турган таварылгалар бар. Хүндүскү санасыларын организастап кө-ргөнгө турган чөптөстерин болган өвү чылдарынын аргаларын санал бергеннөр чугалаан.

ВЛКСМ-ниң Кызыл хоорому кино театрын директория чөптө-биле харылдаа чөк турган болган чаа киноларын аны-актар ортузунга пропагандалар таламы-биле калдыг-даа ажылды чурттайн кө-ргөнгө илетелчи болган көрүкчүлөр дем-гелгөн.

Кызыл хоорайнын чурткычыларын саны чыл келген тулун-на өвүп турар. Ичанганш чаа кинотеатрын тулуг дүргө өгөлөр дугайында кино көрүкчү-лөринин чөптүг негеделин хандырап та-ламы-биле эш Бянов (культура өрте-ли) боттуг хөмчө албайн турар. Чаа ки-нотеатрын чүгө орун кызым каан бо-луп турар.

Кинотеатрын ажылында илерөөн чөптө-стөрүн урууларынын дугайында дирек-ция чөптүг бүдүрүлгө черлеринде көрүкчү-лөр-биле чугалаашып, оларын ажыгыг саналдарын өөренип көрүп турар болза, ажылга ажыктыг болурун санал бергеннөр демгелгөн.

Чаа колхозтун суурун сайырадыр дээш

«Магчын» көдө ажыл-агый ортели—Бай-Тайга районда эң анык колхоз. Оңд тургустунганындан бээр чыл бестин чөп-төн.

Анык колхозунун тулут суурун сайы-радыр дөөс тулутчулар бо аралында өвөш өвөс ажылдарын кылган. Уш маши-на турар гаражты, чааланга бажынын, дөрт өрөз складты болган өлөөн хөй

чуртталга бажынарын туткан. Оон ийди бир муң хире туубузу бүдүрүш. Барыг чөдү чыл школагыга берген. Ам тулут-чулар 1958 чылдың тулуттарына хөкүк-тулур мыжын болган олар ийи белек-линде ажылдан турар.

И. ДЕЛГЕР-ООЛ.

Редактор Н. С. ШОЛГУ.